



Strasbourg, 20.11.2012  
COM(2012) 669 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA  
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE JA REGIOONIDE KOMITEELE**

**Hariduse ümbermõtestamine: investeerimine oskustesse paremate sotsiaalmajanduslike  
tulemuste nimel**

{SWD(2012) 371 final}  
{SWD(2012) 372 final}  
{SWD(2012) 373 final}  
{SWD(2012) 374 final}  
{SWD(2012) 375 final}  
{SWD(2012) 376 final}  
{SWD(2012) 377 final}

## **1. HARIDUS JA OSKUSED – KESKNE MAJANDUSKASVU MÕJUTAV STRATEEGILINE TEGUR**

Investeerimine haridusse ja koolitusse, millega arendatakse oskuseid, on väga oluline, et edendada majanduskasvu ja suurendada konkurentsivõimet: oskustest sõltub Euroopa suutlikkus suurendada tootlikkust. Pikas perspektiivis võivad oskused anda tõuke innovatsiooniks ja majanduskasvuks, tõsta tootmise väärtusahelas kõrgemale, stimuleerida kõrgetasemeliste oskuste koondumist ELis ja kujundada tulevast tööturgu. Asjaolu, et viimasel kümnendil on kõrge kvalifikatsiooniga inimeste arv kogu maailmas oluliselt suurenenud, paneb Euroopa tõsiselt proovile. Ajad, mil konkurendid olid pärit peamiselt riikidest, mis suutsid pakkuda vaid madala kvalifikatsiooniga tööjõudu, on läbi. Hariduse ja töötajate oskuste kvaliteet on kogu maailmas paranenud ja Euroopa peab sellele reageerima.

Euroopa haridus- ja koolitussüsteemid ei suuda ikka veel pakkuda tööalase konkurentsivõime jaoks vajalikke oskusi ega teha piisavalt koostööd ettevõtete ja tööandjatega, et viia õppimiskogemus paremini kooskõlla tegeliku töökeskkonnaga. Selline oskuste mittevastavus valmistab Euroopa tööstusele järjest suuremat muret<sup>1</sup>.

Ehkki kõrgharidusega inimeste osakaal on viimasel viiel aastal suurenenud, tuleb teha pidevaid jõupingutusi, et saavutada peamine eesmärk ehk olukord, kus 40 % noortest omandab kõrghariduse.

Ehkki viimasel viiel aastal on tehtud märkimisväärseid edusamme, on koolist väljalangenute hulk liiga paljudes liikmesriikides endiselt lubamatult suur, näiteks Hispaanias 26,5 % ja Portugalis 23,2 %. Selleks et vähendada koolist väljalangemist, on vaja sihtotstarbelisi meetmeid: terviklikke, sihipäraseid ja tõenditel põhinevaid strateegiaid, nagu on märgitud hiljuti vastu võetud nõukogu soovitusel.

Ebatõhusust tõendavad selgelt ka teised näitajad: 73 miljonil täiskasvanul on madal haridustase, 15aastastest noortest ligi 20 %-l puudub piisav lugemisoskus ja elukestvas õppes osaleb vaid 8,9 % eurooplastest.

2020. aastal kõrgetasemelisemaid oskusi nõudvaid töökohti 20 % võrra rohkem. Selle nõudluse rahuldamiseks tuleb hariduses tõsta nii standardeid kui ka saavutuste taset, samuti julgustada noori omandama valdkonnaüleseid oskusi, mis on vajalikud selleks, et võimaldada noortel olla ettevõtlikud ja kohaneda tööturul toimuvate muutustega, mis on nende tulevases tööelus üha möödapääsmatumad.

Hariduse ja koolituse laiem missioon hõlmab selliseid eesmärke nagu kodanikuaktiivsus, individuaalne areng ja heaolu. Need on tihedalt seotud vajadusega värskendada loiu majanduskasvu ja rahvastiku vananemisest tingitud tööjõukadude taustal tööalase konkurentsivõime jaoks vajalikke oskusi, ent kõige kiireloomulisem ülesanne liikmesriikide jaoks on leida lahendused majandusprobleemidele ja keskenduda noorte tööpuuduse kiire kasvu ohjeldamisele. Käesolevas teatises pannakse rõhku tööturul vajalike oskuste pakkumisele, meie haridus- ja koolitusasutuste tõhususe ja kaasavuse suurendamisele ning koostööle kõigi asjaomaste sidusrühmadega.

---

<sup>1</sup> Tööstuspoliitikat käsitlev ajakohastatud teatis KOM (2012) 582.

Reformide ulatust ja kiirust tuleks suurendada, et hea kvaliteediga oskustest oleks tuge nii majanduskasvule kui ka tööhõivele. Komisjon määrab käesolevas teatises kindlaks mitu strateegilist prioriteeti, mida liikmesriikidel tuleb käsitleda, ning uued ELi meetmed, et võimendada liikmesriikide püüdlusi. Need prioriteetid kajastavad riigipõhiseid soovitusi,<sup>2</sup> mille komisjon on mitmele liikmesriigile esitanud, ja toetavad 2012. aasta majanduskasvu analüüsi<sup>3</sup>.

Erilist tähelepanu pööratakse noorte tööpuuduse vastu võitlemisele. Teatises käsitletakse nelja valdkonda, mis on selle probleemi lahendamisel olulised ja kus liikmesriigid peaksid suurendama oma jõupingutusi.

- Maailmatasemel kutsehariduse ja -koolituse väljaarendamine, et tõsta kutseoskuste kvaliteeti.
- Töökohas toimuva õppe, sealhulgas kvaliteetsete praktikavõimaluste ja dualsete õppemudelite edendamine, et hõlbustada üleminekut õppimiselt tööle.
- Avaliku ja erasektori asutuste partnerluse edendamine, et tagada asjakohane õppekava ja pakkuda õigeid oskusi.
- Liikuvuse edendamine kavandatud programmi „Erasmus kõigile”<sup>4</sup> kaudu.

Need küsimused on otseselt seotud komisjoni poolt enne 2012. aasta lõppu esitatava **noorte tööhõive paketiga**. Noori käsitleva paketiga nähakse ette uued meetmed, mille eesmärk on parandada noorte tööhõiveolukorda ja aidata neil koolipingist tööellu suunduda.

Käesolevas teatises esitatud juhiseid täiendavad lisatud dokumendid: **riigipõhised andmed, milles tehakse kokkuvõtte liikmesriikide tegevusest ja poliitikareformidest** peamistes käesolevas teatises käsitletavates valdkondades; **hariduse ja koolituse valdkonna esimene ülevaade**, mis annab pildi praegusest oskuste pakkumisest ja edusammudest strateegia „Euroopa 2020” põhieesmärkide saavutamisel; lisaks viis **komisjoni talituste töödokumenti, milles tuuakse esile reaalseid näitajaid ja häid tavasid**.

## 2. EUROOPA POOLAASTA RAAMES LIIKMESRIIKIDES LAHENDATAVAD ÜLESANDED

### 2.1. 21. sajandile vastavate oskuste arendamine

#### Valdkonnaüleused oskused ja põhioskused

##### *Jõupingutused tuleb suunata valdkonnaülestele oskustele ...*

Tänapäeva teadmispõhises majanduses on vaja inimesi, kellel on suuremad ja asjakohasemad oskused. Euroopa Kutseõppe Arenduskeskuse prognooside kohaselt kasvab kolmanda taseme kvalifikatsiooni nõudvate töökohtade osakaal ELis 2010. aasta 29 %-lt 2020. aastaks 34 %-le, samal ajal kui madala kvalifikatsiooniga töökohtade osakaal väheneb samas ajavahemikus 23 %-lt 18 %-le. Valdkonnaüleused oskused, näiteks võime kriitiliselt mõelda, näidata üles algatusvõimet, lahendada probleeme ja teha koostööd, valmistavad inimesed ette tänapäeva mitmekesise ja ettearvamatu karjääri jaoks.

<sup>2</sup> [http://ec.europa.eu/europe2020/index\\_et.htm](http://ec.europa.eu/europe2020/index_et.htm).

<sup>3</sup> Iga-aastase majanduskasvu analüüs KOM(2011) 815.

<sup>4</sup> „Erasmus kõigile” on kavandatud ELi haridus-, koolitus-, noorsoo- ja spordiprogramm, mille Euroopa Komisjon esitas 23. novembril 2011.

***... eelkõige ettevõtlusalaste oskuste arendamisele ...***

Erilist tähelepanu tuleks pöörata ettevõtlusalaste oskuste arendamisele,<sup>5</sup> sest nendest on kasu mitte üksnes uute ettevõtete loomisel, vaid ka noorte tööalase konkurentsivõime tagamisel. Ometi on spetsiaalne ettevõtlusalast haridust käsitlev strateegia olemas riigi tasandil vaid kuues liikmesriigis<sup>6</sup>. Selle küsimusega tegelemiseks avaldab komisjon 2013. aastal poliitilised suunised, et toetada ettevõtlusalase hariduse kvaliteedi ja leviku parandamist kogu ELis. Liikmesriigid peaksid edendama ettevõtlusalaseid oskusi uute ja loominguliste õpetamis- ja õppimisviiside abil juba alates algkoolist, kuid samas keskenduma ka sellele, et noored näeksid kesk- ja kõrghariduse omandamisel ühe võimaliku karjääriväljundina ka omaenda ettevõtte loomist. Reaalse maailma kogemused tuleks juurutada probleemipõhise õppe ja ettevõtete loodavate sidemete abil kõikidesse õppeainetesse konkreetsele haridustasandile sobival viisil. Kõik noored peaksid saama enne kohustusliku koolihariduse omandamise lõppemist vähemalt ühe praktilise ettevõtlusalase kogemuse. Kuna sellise tegevuse mõju on oluline mõõta, kavandab komisjon liikmesriikide toetamiseks vahendid, mille abil hinnata edusamme ja tõendada ettevõtlusalaste oskuste omandamist. Üksikute asutuste tasandil aitab edasiminekuks kaasa koostöös OECD-ga toimiv enesehindamisraamistik, mille eesmärk on juhtida ja edendada kõikidel tasanditel ettevõtlusalast haridust pakkuvate asutuste, sealhulgas koolide ning kutseharidus- ja -koolitusasutuste arengut.

***... ent suur vajadus on endiselt ka loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatikaga seotud oskuste järele ...***

Tähtsad on ka teadusega seotud õppeained. Nõudlus kvalifitseeritud tööjõu järele on tehnoloogiasektoris ja teadusmahukates sektorites suur nii praegu kui ka tulevikus, mis mõjutab ka nõudlust loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatikaga seotud oskuste järele. Selleks et eelisarendada loodusteadusi, tehnoloogiat, inseneriteadusi ja matemaatikat ning teha seda kõikidel tasanditel, tuleb teha nüüd suuremaid jõupingutusi. Ehkki üldisemad ülesanded, näiteks vajadus muuta see valdkond naistele ligiõmbavamaks, on kõigile teada, on nüüd tähtis ka paremini mõtestada selles valdkonnas hariduse omandanud inimeste karjäärivõimalusi.

***... kuid esimese sammuna tuleb kanda hoolt selle eest, et kõik omandavad põhioskused ...***

Nagu on näidatud käesolevale teatisele lisatud hariduse ja koolituse valdkonna 2012. aasta ülevaates, on kirja- ja arvutamisoskus ning algteadmised matemaatikast ja loodusteadustest hilisema õppe peamised nurgakivid, mis avavad juurdepääsu tööturule ja tagavad sotsiaalse kaasatuse. Käimasolev digitaalne revolutsioon määratleb sellegipoolest need oskused uuesti, kuna uued lugemise ja kirjutamise vormid ning teabeallikate mitmekesisus muudab nende oskuste laadi.

Reformidega on ühtlustatud õppekavu kogu ELis. Reformide tulemusel on kasutusele võetud riiklikud ühtsed testid, loodud kirjaoskust edendavate ning matemaatika ja loodusteadustega tegelevate keskuste taristu, rajatud õpetajate võrgustikud ja tagatud pidev ametialane areng ning kiirendatud meetmete võtmist, et parandada digitaalset kirjaoskust ja meediaoskust. Sellegipoolest ei ole haridussüsteem ikka veel piisavalt tõhus, mistõttu vajab koolis kehvasti

<sup>5</sup> Selleks et saada ülevaadet ettevõtlusalastest oskustest, vt komisjoni talituste töödokument võtmepädevuste hindamise kohta.

<sup>6</sup> Eurydice'i 2012. aasta uuring, milles käsitletakse ettevõtlusalast haridust alghariduses ja üldises keskhariduses.

edasijõudmine nüüd hädasti analüüsimist. Euroopas ei ole omandanud põhioskusi umbes 20 % 15aastastest noortest, viies riigis oli puuduliku lugemisoskusega laste osakaal üle 25 %. Liikmesriigid peavad ellu viima uued süstemaatilised reformid, et parandada õpiraskuste varajast avastamist ja vastavat sekkumist ning et pakkuda õppureile suuremat õpiabi, selmet jätta nad klassikursust kordama või rühmitada võimete järgi.

Tõhusale kohustuslikule kooliharidusele peab eelnema kvaliteetne, kättesaadav ja taskukohane väikelaste haridus ja hooldus. Neid tuleks täiendada kogupere kirja- ja arvutusoskuse programmidega ning samuti täiskasvanutele mõeldud kvaliteetsete põhioskuste programmidega, mis seisnevad eelkõige töökohas toimivas õppes. Tuleb teha rohkem, et suurendada osalust täiskasvanuhariduses, mis on enamikus liikmesriikides praegu murettekitavalt väike<sup>7</sup>. On vaja välja töötada uus konkreetsetel tõenditel põhinev poliitika, mis lähtub täiskasvanute pädevuste hindamise programmi<sup>8</sup> raames korraldatud uuringu tulemustest. Täiskasvanute osalus elukestvas õppes on ELis keskmiselt 8,9 %. Seitsmes liikmesriigis on täiskasvanute osalus 5 % või alla selle.

### ***... samas on töö leidmiseks tähtis keeleõpe, millele tuleb pöörata erilist tähelepanu***

Maailmas, kus on palju rahvusvahelist suhtlust, mõjutab oskus võõrkeeli kõnelda konkurentsivõimet. Keeled on noorte tööalase konkurentsivõime ja liikuvuse suurendamisel üha tähtsamad<sup>9</sup> ning kehv keeleoskus takistab oluliselt töötajate vaba liikumist. Ettevõteted nõuavad keeleoskust, mis on vajalik selleks, et toime tulla üleilmsel turul.

Nagu on öeldud käesolevale dokumendile lisatud komisjoni talituste töödokumendis keelte kohta, näitab Euroopa keeleoskuse esimene uuring,<sup>10</sup> et vaatamata paljudes riikides tehtud investeeringutele, ei suuda mitme riigi haridussüsteemid neid probleeme ikka veel piisava tõhususega lahendada<sup>11</sup>. Prantsusmaal saavutab vaid 14 % kõigist õpilastest põhihariduse ülemise astme lõpuks sellise taseme, kus õpilane suudab kasutada iseseisvalt üht võõrkeelt, ja Ühendkuningriigis on selliseid õpilasi vaid 9 %. Liikmesriigid peavad ellu viima kiiremaid reforme, mis põhinevad nii esimese kui ka teise võõrkeele õpetamise uuel metoodikal ja tehnikal, et saavutada riigipeade püstitatud eesmärk „emakeel pluss kaks võõrkeelt”<sup>12</sup>.

## **Kutseoskused**

### ***Selleks et parandada kutsealaste oskuste kvaliteeti, tuleb välja töötada maailmatasemel kutseharidus- ja -koolitussüsteemid ...***

Ainuüksi valdkonnaüleste oskuste ja põhioskuste suurendamisest ei piisa, et suurendada majanduskasvu ja konkurentsivõimet. Hariduskeskkond ja töökeskkond on teineteisest ikka veel liiga kaugel. Sihipärased investeeringud kutseharidusse ja -koolitusse, nimelt põhikoolitusse ja täiendkoolitusse, on uuendustegevuse, majanduskasvu ja konkurentsivõime seisukohalt üliolulised. Kutsehariduse ja -koolituse ning eriti duaalsete koolitussüsteemide väärtust noorte tööhõive edendamisel tunnistatakse nüüd kindlalt.

<sup>7</sup> Hariduse ja koolituse valdkonna 2012. aasta ülevaade.

<sup>8</sup> Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC). Lisateavet leiab aadressilt [http://ec.europa.eu/education/literacy/resources/statistics/more-info/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/education/literacy/resources/statistics/more-info/index_en.htm).

<sup>9</sup> [http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms\\_data/docs/pressdata/en/educ/126373.pdf](http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/126373.pdf).

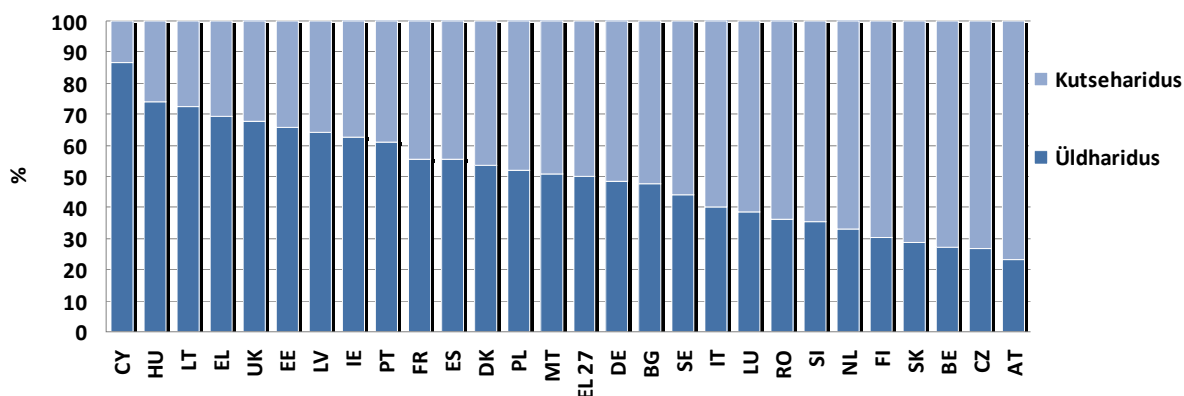
<sup>10</sup> <http://ec.europa.eu/languages/eslc/index.html>.

<sup>11</sup> Hariduse ja koolituse valdkonna 2012. aasta ülevaade.

<sup>12</sup> 2002. aasta märtsis Barcelonas toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel püstitatud eesmärk.

Mõnes Euroopa riigis on juba maailmatasemel kutseharidus- ja -koolitussüsteemid (Saksamaal, Austrias, Taanis ja Madalmaades), mis sisaldavad mehhanisme, et kohaneda praeguste ja uute oskuste vajadusega, muutes seega koolituse rohkem nõudlusest lähtuvaks. Nendes riikides on vähem oskuste mittevastavusega seotud probleeme ja kõrgem noorte tööhõivemäär ning nende riikide kutseharidust ja -koolitust iseloomustavad duaalsed süsteemid, milles on suur osa töökohas toimival õppel. Paljud teised riigid, eelkõige Lõuna-Euroopas, on maha jäänud nii osaluse, kvaliteedi, tulemuse kui ka ligitõmbavuse osas. Joonisel 1 on esitatud protsendimäärad, mis kajastavad liikmesriikidevahelisi erinevusi kutsehariduses ja -koolituses osalevate ning üldist keskkooli omandavate inimeste arvus. Need erinevused on tingitud sotsiaal-kultuurilistest traditsioonidest ja arusaamadest, haridus- ja koolitussüsteemide ning majanduse ja tööturgude erinevatest struktuuridest, elluviidud reformidest ja sotsiaalpartnerite kaasamise ulatusest, samuti kutsehariduses ja -koolituses osalenud inimeste tööhõiveväljavaadetest ja individuaalsetest eelistustest.

**Joonis 1.** Keskkooli (ISCED 3) omandavate õpilaste protsentuaalne jaotumine 2010. aastal vastavalt õppekava orientatsioonile (üldharidus või kutseharidus).



Allikas: Eurostati andmebaas,<sup>13</sup> UOE andmekogumine.

Töökohas toimuv õpe ning eelkõige praktikakohad ja muud duaalsed mudelid aitavad hõlbustada üleminekut õppimiselt tööle. Need meetodid vajavad selget õigusraamistikku ja eri osaliste rollide kindlaksmääramist, samuti peavad need olema kogu haridussüsteemi lahutamatu osa. Duaalse süsteemi aluseks oleval käsitlusviisil – klassiruumis toimuv õpe käsikäes töökohal saadavate kogemustega – võib olla oluline roll kolmanda taseme hariduses.

Selleks et saavutada kutsehariduses ja -koolituses tiptase, tuleb järjekindlalt uuendada õppekava, pidevalt ajakohastada hariduse pakkumist ning aktiivselt kaasata ettevõtteid, eriti VKEsid, nagu on kirjas käesolevale teatisele lisatud komisjoni talituste töödokumendis. Kutseharidus ja -koolitus peab olema võimeline reageerima nõudlusele mitmekesisemate kutseoskuste järele, mis määratletakse lähtuvalt piirkonna majandusolukorrast. Samuti peab see olema kättesaadav nii nendele, kes soovivad omandada kõrgharidust, kui ka nendele, kes peavad asuma uuesti koolipinki, et täiendada või ajakohastada oma oskusi.

**... mis võivad tublisti kaasa aidata oskuste puudujäägi vähendamisele ...**

<sup>13</sup> Riigipõhised andmed on esitatud Eurostati veebisaidil.

Kutseharidus- ja -koolitussüsteemidel võib olla ja peab olema keskne roll oskuste puudujäägi vähendamisel, eriti sellistes kasvupotentsiaaliga sektorites nagu info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, tervishoid ja hooldus, vähese CO<sub>2</sub>-heitega tehnoloogia, personaalsed teenused, äriteenused, merenduspoliitika<sup>14</sup> ja keskkond või sektorites, kus toimuvad suured muutused ja mis seetõttu nõuavad paremate oskustega tööjõudu. Oskuste puudujäägi vähendamiseks tehtavad sihipärased investeeringud kutseharidusse ja -koolitusse võivad toetada majanduskasvu nendes sektorites. Neid sektoreid tuleks ka julgustada võtma kasutusele Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku (EQF), Euroopa kutsehariduse ja -koolituse ainepunktide süsteemi (ECVET) ja Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistiku (EQAVET) olemasolevaid vahendeid, et hõlbustada kvalifitseeritud tööjõu liikuvust.

### ***... suurema Euroopa tasandil tehtava koostöö kaudu***

Töökohas toimuv õpe, näiteks duaalsed käsitlusviisid, peaks olema kutseharidus- ja -koolitussüsteemide tugisambaks kogu Euroopas aitamaks vähendada noorte tööpuudust, hõlbustada üleminekut õppimiselt tööle ja reageerida tööturu oskuste vajadustele. Esimene samm teel kutsehariduse ja -koolituse valdkonna uute koostöötasandite poole tehakse 2012. aasta detsembris Berliinis toimival ELi haridusministrite kohtumisel. Ministrid kirjutavad alla memorandumile, milles kirjeldatakse kutsehariduse ja -koolitusega seotud eesmärgi kogu Euroopas: tuleks parandada kutsehariduse ja -koolituse ligitõmbavust ja kvaliteeti, haridustee peab saama kulgeda kõrghariduse tasandini, sotsiaalpartnerid ja teised asjakohased sidusrühmad tuleb aktiivselt kaasata arendus- ja rakendustegevusse ning kasutusele tuleb võtta suuremat liikuvust võimaldavad meetmed. Selle koostöö toetuseks loob komisjon praktikavõimaluste pakkumiseks ELi tasandil uue liidu, mis võimaldab selle visiooniga edasi liikuda ja koondada liikmesriigid ja suurel hulgal sidusrühmi, et üksteiselt õppida ja võtta meetmeid riigi tasandil.

## **2.2. Avatud ja paindliku õppe soodustamine**

### **Õpitud oskuste parandamine, hindamine ja tunnustamine**

#### ***Saavutused tuleks siduda õpitud oskustega ...***

Hariduse ja koolitusega on võimalik majanduskasvule ja töökohtade loomisele kaasa aidata vaid juhul, kui õppimise puhul ei keskenduta mitte teatava etapi läbimisele või koolis veedetud ajale, vaid teadmiste, oskuste ja pädevuste (õpitud oskustele), mis õpilased õppeprotsessi käigus omandavad.

Et õpitud oskustel põhinev käsitlusviis on juba võetud Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku ja liikmesriikide kvalifikatsiooniraamistike aluseks, ei ole põhimõttelist nihet õpetamises ja hindamises täielikult veel toimunud. Kõikide haridus- ja koolitustasandite asutused peavad veel kohanema, et suurendada õpilaste ja tööturu seisukohast oma haridusalase panuse asjakohasust ja kvaliteeti, avardada juurdepääsu haridusele ning hõlbustada üleminekut ühe haridus- ja koolituskava kasutamisel teisele.

### ***... ja tuleks paremini ära kasutada hindamise suurt mõju***

---

<sup>14</sup> Teatis „Meremajanduse kasv: jätkusuutliku majanduskasvu võimalused mere- ja merendusvaldkonnas”, KOM (2012) 494.

Hindamisega saab sageli kindlaks määrata, mida väärtustatakse ja mida õpetatakse. Ehkki paljudes liikmesriikides on õppekavad ümber korraldatud, seisame endiselt silmitsi ülesandega ajakohastada hindamist, nii et see toetaks õppimist. Nagu on märgitud käesolevale teatisele lisatud komisjoni talituste töödokumendis võtmepädevuste hindamise kohta, tuleb hindamise olulise mõju rakendamiseks kindlaks määrata pädevused ja neid väljendavad õpitulemused ning täiustada teste ja eksameid, et need hõlmaksid seda uut sisu. Laialdasemalt tuleb kasutada ka formatiivset hindamist, et toetada õpilaste igapäevast tööd oskuste omandamisel. Selleks tuleb uurida põhjalikult uute tehnoloogiate pakutavaid võimalusi, leidmaks viise võtmepädevuste hindamiseks.

Oskusi peaks olema võimalik lasta hinnata, valideerida ja tunnustada ka väljaspool kooli, et saaks anda ülevaate oskustest potentsiaalsetele tööandjatele. Teave kogu elanikkonna oskuste kvaliteedi ja hulga kohta võimaldab ametiasutustel paremini kaardistada võimalikud kitsaskohad ja keskenduda valdkondadele, millesse investeerimine on kõige tulusam. Tuleks jätkata jõupingutusi, et välja töötada vahendid oskuste individuaalseks hindamiseks, eriti probleemide lahendamise, kriitilise mõtlemise, koostöö ja ettevõtlikkuse valdkonnas.

### ***Kvalifikatsioonid peaksid avama võimalikult palju uksi ...***

Viimasel kümnendil on rakendatud mitut Euroopa vahendit, näiteks Euroopa kvalifikatsiooniraamistikku (EQF), Europassi, Euroopa ainepunktisüsteemi (ECTS), Euroopa kutsehariduse ja -koolituse ainepunktide süsteemi (ECVET), Euroopa mitmekeelset oskuste, pädevuste ja elukutsete klassifikatsiooni (ESCO) ning kvaliteedi tagamise raamistikke, et soodustada õppijate ja töötajate liikuvust. Need vahendid parandavad läbipaistvust, andes näiteks võimaluse võrrelda liikmesriikide kvalifikatsioone (EQF) ja kanda üle ainepunkte (ECTS).

Ehkki neid vahendeid ei töötatud välja üksteisest eraldi, on ruumi märksa suuremaks sidususeks, et eri vahendid ja teenused – sealhulgas kvalifikatsioonide läbipaistvus ja tunnustamine, mitteformaalse ja informaalse õppe valideerimine ning elukestva õppe suunamine – oleksid paremini kooskõlastatud. Kui isiku teadmisi, oskusi ja pädevusi on võimalik selgelt mõista ja neid kiiresti tunnustada, aitab see edendada Euroopas tõelist liikuvust. Euroopa oskuste ja kvalifikatsioonide ala loomisega toetatakse püüdlust saavutada läbipaistvus ja tunnustada kutse- või kõrghariduses omandatud akadeemilisi kvalifikatsioone piiriüleselt.

### ***... ja akadeemiliste kvalifikatsioonide tunnustamine võib olla teenäitaja***

Nii kõrghariduses omandatud kvalifikatsioonide kui ka kõrgharidusele juurdepääsu võimaldavate kvalifikatsioonide tunnustamine on olnud Euroopa poliitilise tegevuskava osa juba mõnda aega. Kõrgharidussüsteemide muutuva struktuuri tõttu suureneb pidevalt akadeemiline liikuvus. Lisaks sellele propageeritakse Euroopa Liitu kui kohta, kus õppida ja teha teadust<sup>15</sup>. Selleks et muuta EL tudengitele ja teadlastele ligitõmbavamaks, on sellegipoolest vaja paremini korraldada tunnustamist, samuti tuleb süsteemsemalt ja kooskõlastatumalt rakendada Euroopa ainepunktisüsteemi (ECTS) ning parandada õpitulemuste rakendamist ja hindamist. Peale selle aitab see kaasa Euroopa oskuste ja kvalifikatsioonide ala kujunemisele.

---

<sup>15</sup> Peagi esitatav komisjoni ettepanek sõnastada uuesti direktiivid 2004/114/EÜ ja 2005/71/EÜ.



Bologna protsessi jätkuv areng aitab märkimisväärselt edendada kõrghariduses omandatavate kvalifikatsioonide läbipaistvat ja õiglast tunnustamist Euroopas ja mujal. Nimetatud protsessi ja ka hiljutise Bukaresti kommünikee raames kohustusid riigid parandama diplomite akadeemilist tunnustamist. Kõrvutatakse liikmesriikide õigusakte tunnustuste tunnustamist käsitleva Lissaboni konventsiooniga ja julgustatakse kvaliteedi tagamist silmas pidades hindama asutustele tunnustuse andmise korda. Riikide nn rajaleidjate rühm katsetab viise, kuidas saavutada võrreldavate akadeemiliste kraadide automaatne tunnustamine. Selle eesmärk on luua tudengitele võrdsed tingimused, mis ei sõltu akadeemilise kraadi päritolust, keskendudes üksikute diplomite tunnustamise asemel käsitusviisile, mis põhineb selle süsteemi usaldamisel, mille alusel diplom on välja antud.

## **Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) potentsiaali ning avatud õpikeskkondade kasutamine õppes**

### *Digitaalne revolutsioon loob hariduse jaoks märkimisväärsed võimalusi ...*

Tehnoloogia pakub enneolematuid võimalusi parandada hariduse ja koolituse kvaliteeti, kättesaadavust ja võrdsust. See on õppimist tõhustav ja hariduses eriti sotsiaalseid tõkkeid vähendav tegur. Õppida on võimalik igal pool ja igal ajal, järgides paindlikku ja personaalselt kavandatud haridusteed.

Digitaalne õpe ja avatud õpikeskkondade<sup>16</sup> viimased suundumused võimaldavad teha põhjalikke muudatusi haridusmaailmas, laiendades hariduse pakkumist väljapoole selle traditsioonilisi vorme ja piire. Esile on kerkimas uued õppimisviisid, mida iseloomustab individuaalsus, kaasamine, digitaalmeedia kasutamine, koostöö ja „alt üles” tavad ning mille puhul õppija või õpetaja on õppe sisu looja. Seda hõlbustab interneti vahendusel pakutavate avatud õpikeskkondade hulga järsk suurenemine. Euroopa peaks kasutama avatud õpikeskkondade potentsiaali praegusest märksa enam. See nõuab häid arvutioskusi, kuid nagu on näha hariduse ja koolituse valdkonna 2012. aasta ülevaatest, jääb mõni liikmesriik selles valdkonnas endiselt maha: üheksas liikmesriigis puuduvad enam kui pooltel 16–74aastastel elanikel arvutioskused või on need oskused väga puudulikud. Ehkki IKT kasutamine hariduses ja koolituses on olnud üks poliitilise tegevuskava prioriteete, ei ole veel paigas olulised üksikasjad, mis võimaldaksid juurutada digitaalset õpet ja avatud õpikeskkondi kõikidesse haridus- ja koolitusvaldkondadesse. Sidusa ELi tasandi strateegiaga oleks võimalik käsitleda võetavate meetmetega seotud probleemide ulatust, arvukust ja keerukust ning toetada liikmesriike ja kõiki sidusrühmi.

### *... samuti on aeg kasutada õppimises ja õpetamises rohkem info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat ...*

Hiljuti läbi viidud uuring<sup>17</sup> näitab, et IKT-põhiste õppevahendite ja -sisu kättesaadavuses püsivad erinevused. Sageli soovitatakse IKT-põhist hindamist, kuid harva öeldakse, kuidas

<sup>16</sup> Avatud haridusvõimalused on 2002. aastal sõnastatud UNESCO määratluse kohaselt „õpetamis-, õppimis- ja uurimismaterjalid, mis on avalikkusele kättesaadavad või välja antud intellektuaalomandi litsentsiga, mis võimaldab neid tasuta kasutada, kohandada ja levitada”. Avatud haridus on laiem mõiste, mis viitab ettevõtmistele ja organisatsioonidele, mille eesmärk on kaotada tõkked haridusellu sisenemiselt. Avatud haridusvõimalused on avatud hariduse osa, mis on saanud IKT kasutamisege tugeva tõuke. Lisateavet leiab avatud haridusvõimaluste teemaliselt UNESCO veebisaidilt: <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/access-to-knowledge/open-educational-resources>.

<sup>17</sup> [http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key\\_data\\_series/129EN.pdf](http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/129EN.pdf).

seada rakendada. Individuaalse ja paindliku õppe jaoks tuleks tehnoloogia kasutamine lõimida hariduspraktikasse. Tegelikult elu tingimustes ellu viidavate ulatuslike katseprojektide abil peaks olema võimalik kindlaks määrata, kuidas, millal ja kus saab IKTd pedagoogikas ja hindamises tõhusalt kasutada. Kiiresti muutuv keskkonnas on veelgi vajalikum muuta teadusuuringud hariduspraktikaks. Tegevusvõrgustikke (näiteks e-mestimist, Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituuti (EIT), teadmis- ja innovaatikakogukondi) ja IKT-põhiste tippsaavutuste keskusi tuleks edasi arendada, nagu tuleks ka innovatsioonialane teadustegevus kiiremini üle kanda hariduspraktikasse. Kõige selle puhul on edu saavutamiseks mõeldavaim sidusrühmade kaasamine ja koostöö.

### ***... et rakendada vabalt kättesaadavaid teadmisi***

Hariduse kvaliteet sõltub eri õppematerjalide kokkusobitamisest. Seepärast peavad avatud õpikeskkondade laiema kättesaadavuse ja kasutamisega kaasnema selged kvaliteedistandardid ja mehhanismid, et hinnata ja valideerida selliste õpikeskkondade kaudu omandatud oskusi ja pädevusi. Haridus- ja koolitusasutused, mis ei ole veel avatud õpikeskkondi kaasanud, peaksid samuti püüdma teha koostööd hariduse pakkujatega, kes on tehnoloogiliselt enam arenenud, et täita nende õppijate lootusi, kes tunnevad end digitaalses maailmas koduselt. Õpetajad omandavad IKT-põhise õpetamise oskusi pigem formaalhariduses kui ametialase täiendamise käigus. Selleks et innustada ja kaasata õppijaid, on oluline, et õpetajatel oleksid piisavad oskused uue tehnoloogia potentsiaali rakendamiseks oma õpetamisviisis.

Haridusturul on toimumas muutused. Üha rohkem on mittekaubanduslike avatud õpikeskkondade pakkujaid ja tehnoloogilisi saavutusi, nt vaba juurdepääs, interneti kaudu failide jagamine ja avatud allikad, ning õppematerjalide väljaandjad. Nende muutustega kohanemist jätkab ka asjaomane sektor laiemalt. Nad juba vaatavad läbi oma ärimudeleid, et saada kasu uutest kaubandusvõimalustest.

### **Euroopa õpetajate toetamine<sup>18</sup>**

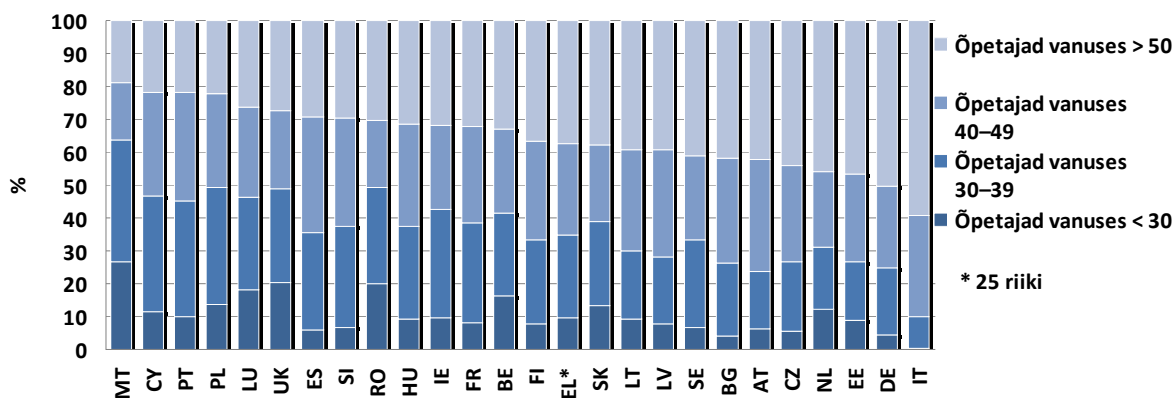
#### ***Õpetajad seisavad silmitsi kiiresti muutuvate nõudmistega ...***

Kõrgel tasemel ja hästi koolitatud õpetajad saavad aidata õpilastel arendada oskusi, mida nad vajavad üha mitmekesisematel oskustel põhineval üleilmsel tööturul. Tõendid<sup>19</sup> näitavad, et õppijate suutlikkust mõjutab kõige enam õpetamise ja õppimise kvaliteet. Ent õpetajatel tuleb toime tulla enneolematute katsumustega. Nagu on selgitatud käesolevale teatisele lisatud komisjoni talituste töödokumendis, kasvab hariduse üha suuremate nõudmiste, beebibuumi põlvkonna õpetajate massilise pensionilemineku (vt joonis 2) ja mõne õppeaine puhul esineva olulise tööjõupuuduse tõttu nõudlus kvalifitseeritud õpetajate järele kõikidel tasanditel, mis nõuab ulatuslikke meetmeid, et suurendada selle ameti ligiõmbavust. Need meetmed peaksid sisaldama nii rahalisi kui ka mitterahalisi stiimuleid. Kriisi ja olemasolevat tööjõudu arvestades tekib samas võimalus värskendada õpetajate oskusi ning meelitada ligi uusi kvalifitseeritud töötajaid.

**Joonis 2.** Õpetajate ealine jaotumine teise taseme hariduse alumises ja ülemises astmes 2010. aastal (%).

<sup>18</sup> Määratlus on esitatud komisjoni talituste töödokumendis, milles käsitletakse õpetajate toetamist, et saavutada paremad õpitulemused.

<sup>19</sup> Samas, OECD 2012. aasta haridusülevaade.



Allikas: Eurostati andmebaas,<sup>20</sup> UOE andmekogumine

### **... mis nõuavad õpetajatelt, õpetajate koolitajatelt ja haridusjuhtidelt uusi pädevusi ...**

Kõrgetasemeliste õpetajate värbamiseks, tööl hoidmiseks ja arendamiseks on aga vaja vajalike vahenditega kindlustatud strateegiaid, mis hõlmavad nii õpetajate formaalharidust kui ka ametialast arengut kogu karjääri kestel. Liikmesriigid peavad kehtestama õpetajate pädevusraamistiku või kutsenõuded, mis hõlmavad ka koolitajaid kutsehariduse ja -koolituse formaalõppes ja täiendõppes. Selle toetamiseks tuleks pädevusel põhinevate kriteeriumide kaudu selgelt määratleda õpetajate koolitajate roll. See peaks moodustama koos kvaliteedi tagamise meetmetega aluse värbamissüsteemide ümberkorraldamiseks, et tuua õpetamise valdkonda ja hoida tööl kõrgetasemelisi õpetajaid.

Sama tähtis on värvata, ette valmistada ja hoida kõigil haridustasanditel tööl sobivaid juhtivtöötajaid. See nõuab täiendavaid investeeringuid. Selleks tuleb keskenduda õpetamise ja õppimise täiustamisele, mis on paljudes liikmesriikides üha kasvava halduskoormuse tõttu endiselt probleem. Heade tavade mudelid pakuvad juhtimiskoolitused või ametialase arengu programmid.

### **... ja jõulisi meetmeid, et toetada uusi õpetamise ja õppimise meetodeid ...**

Õppekavad, eriti kutsehariduses ja -koolituses, peaksid olema rohkem seotud töökohaga. Selleks tuleb teha pidevat koostööd ettevõtete ja tööandjatega, näiteks tuua ettevõtjad õpetamise edendamiseks klassiruumi. Kõikidel tasanditel on vaja õpetamise ja õppimise meetodite reforme, samuti vajalike vahenditega kindlustatud pidevat ametialast arengut, mis peaks hõlmama regulaarset tagasisidet ja tuge õpetajate koolitajatelt. Õpetajad peavad suhtuma koolitusse tõelise pühendumusega, et õppida kasutama uut tehnoloogiat, samuti selleks, et tõhustada selliste pädevuste omandamist, mis tagaksid mitmekesisuse ja kaasamise ning mis aitaksid tegeleda ebasoodsas olukorras olevate õppijate, näiteks romade, puuetega laste või sisserändaja taustaga laste vajadustega. Kogu selle tegevuse lõppeesmärk peaks olema paremate õpitulemuste saavutamine.

### **... ka on kõrghariduses väga oluline õpetamise kvaliteet**

Püsivate jõupingutuste korral on tõenäoline saavutada Euroopa Liidu põhieesmärk – et 40 %-l elanikkonnast oleks kolmanda taseme haridus. Toetada tuleks nii teadusuuringuid<sup>21</sup> kui ka

<sup>20</sup> Riigipõhised andmed on esitatud Eurostati veebisaidil.

õpetamist, luues võimalused asjakohaseks ametialaseks arenguks. Ometi on eelkõige õpetamine see, mis mõjutab õpitulemusi, suurendab lõpetajate tööalast konkurentsivõimet ja tõstab kogu maailmas Euroopa kõrgharidusasutuste mainet. Praegu on vaid mõnel riigil olemas strateegiad, et edendada õpetamise kvaliteeti kõrghariduses, sealhulgas õpetajatele pedagoogiliste oskuste õpetamist. Komisjon on moodustanud kõrghariduse ajakohastamiseks kõrgetasemelise töörühma ning 2013. aastal esitab see töörühm poliitikakujundajatele ja kõrgharidusasutustele soovitused selle kohta, kuidas parandada õpetamise ja õppimise kvaliteeti.

### **2.3. Koostöö edendamine**

#### **Hariduse rahastamine**

*Investeeringud haridusse ja koolitusse on ülioluline, et suurendada tootlikkust ja majanduskasvu, ning selle eest tuleb seista ühiselt ...*

Ehkki haridus annab keskpikas ja pikas perspektiivis selget kasu, on paljud liikmesriigid vähendanud majanduslanguse ja sellest tuleneva eelarve konsolideerimise vajaduse tõttu investeeringuid haridusse ja koolitusse. Alates 2009.–2010. õppeaastast ja eriti alates 2010. aasta keskpaigast oli üsna mitu riiki sunnitud kärpima õpetajate ja teiste avaliku sektori töötajate palku. 2012. aastal säilitas enamik riike õpilaste ja tudengite ja/või nende perede toetamise mehhanismide rahastamise. Riikidest, mille kohta on olemas andmed, teatasid vaid Hispaania (riigieelarve), Küpros ja Portugal haridust omandavate inimeste toetuskavadele eraldatud vahendite vähendamisest. Praegusel alarahastamisel on keskpikas kuni pikas perspektiivis ilmselgelt kahjulikud tagajärjed Euroopa oskustebaasile.

Ehkki mõnel liikmesriigil võib olla lähedam olukord, on kõigil sama kahepoolne eesmärk: seada haridus- ja koolitussektoris esmatähtsaks avaliku sektori investeeringud ning leida olemasolevate rahaliste vahendite kasutamiseks tõhusamaid viise, mis võib mõnes haridussüsteemis tuua kaasa struktuurireforme. Selleks et suurendada haridusse ja koolitusse tehtavate investeeringute tõhusust, tuleb eelkõige parandada hariduse ja koolituse kvaliteeti ning keskenduda haridusalase ebaedu vältimisele. Liikmesriigid töötavad üha enam välja mudeleid, mille raames jagavad haridusprotsessis osalevad eri partnerid – riik, ettevõtted ja üksikisikud, sihtasutused ja üliõpilased – kulude kandmise omavahel ära ning avaliku sektori investeeringud aitavad võimendada erasektori kaasrahastamist.

*... ja sihiks tuleb seada tõhusate investeeringute suurendamine kõikidel haridustasanditel ...*

Vahendite tõhusamaks kasutamiseks peaks üks esmatähtsaid valdkondi olema hariduse algastmed, et hoida ära mahajäämus sellel haridustasandil ja selle tagajärjed täiskasvanueas (mõju õpitulemustele, tööhõivemääradele, sissetulekutele, kriminaalpreventsioonile, tervisele jne)<sup>22</sup>. Kvaliteetse ja taskukohase väikelaste hariduse pakkumine tasub end ära, eriti sotsiaalselt ebasoodsamas olukorras rühmade puhul. Ehkki riigid on alates 2000. aastast alus- ja kooliharidusse rohkem investeerinud, on avaliku sektori investeeringud inimese kohta väikelaste hariduses endiselt väiksemad kui ükskõik millises teises etapis.

---

<sup>21</sup> [http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/research\\_policies/Towards\\_a\\_European\\_Framework\\_for\\_Research\\_Careers\\_final.pdf](http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/research_policies/Towards_a_European_Framework_for_Research_Careers_final.pdf)

<sup>22</sup> Eurydice'i peagi avaldatav uuring, milles käsitletakse Euroopa hariduse avaliku sektori poolse rahastamise viimaseid suundumusi.

Avaliku sektori investeeringud peaksid alles jääma ka koolihariduse puhul, ent valitsused peaksid otsima viise, kuidas saavutada nende vahenditega rohkem. Tõhusama õpetajate värbamise, töö hoidmise ja neile ametialase toe pakkumise korral (käsitatud üksikasjalikult jaotises 2.2) on võimalik saada investeerimisest olulist tulu.

### ***... mida aitab saavutada kutsehariduse ja -koolituse ning kõrghariduse kulude jagamine***

Kutseharidus ja -koolitus, kõrg- ja täiskasvanuharidus toovad avalikule ja erasektorile märkimisväärset tulu<sup>23</sup>. Väljakujunenud duaalsete kutseharidus ja -koolitussüsteemide puhul saavad ettevõtted pikaajalist tulu isegi juhul, kui praktikakohtade hind võib ületada alguses praktikandi tööga ettevõttele tekkivat tulu. Selleks et ergutada praktikakohtade loomist, tuleks avaliku sektori vahendid suunata eelkõige valdkondadesse, kus tööjõuvajadus kasvab. Ettevõtted peaksid seevastu suurendama investeeringuid kutsehariduse ja -koolituse alusõppesse, eelkõige osaledes vahelduvates koolitusmudelites, ent samuti toetades koole asjakohase sisseseadega.

Kutsehariduse ja -koolituse täiendõpet võib seostada ettevõtjate jaoks arvestatava isikliku kasu ja tootlikkuse suurenemisega. Uuringutest nähtub siiski, et praegused avaliku sektori rahastamisvahendid (õppekontod, koolitustoetused jne) ei pruugi olla suunatud tulemuslikult, kuivõrd soosima kiputakse kõrge kvalifikatsiooniga töötajate osalemist ja nende suurt isiklikku kasu. Avaliku sektori poolset rahastamist tuleb selles valdkonnas põhjalikult hinnata ja nende vahenditega tuleks keskenduda uute osaliste, eelkõige ebasoodsamas olukorras rühmade koolitusse kaasamisele. Ajal, mil toimub majanduse ümberkorraldamine, suureneb ka avalik vastutus. Laialdasemalt tuleks kohaldada mehhanisme, näiteks valdkondlikke koolitusfonde, mille abil jaotada koolitusega kaasnev finantskoormus tööandjate vahel.

Kõrghariduses on selge, et investeerimine võib tuua märkimisväärset kasu nii üksikisikutele kui ka kogu ühiskonnale<sup>24</sup>. Liikmesriikides leidub eri rahastamismudeleid, kusjuures üha enam riike suurendab oma kõrgharidussüsteemides kulude jagamist, seistes silmitsi tudengite arvu suurenemisega ja survega piirata eelarvet. Ehkki kõige sobivama rahastamismehhanismi valimine kuulub liikmesriigi pädevusse, tuleks tõhususe kaalutluste kõrval tähelepanu pöörata ka võrdsusele ja ligipääsetavusele. Seda, kui suures ulatuses peaksid tudengid või teised õppurid osalema otse oma õpingute rahastamises,<sup>25</sup> ja kulude jagamise mõju üldisemalt, tuleks veel arutada ning käsitleda täiendavates uuringutes ja analüüsis.

Ja veel – seoses sellega, et vahendeid on vähem, peavad valitsused kasutama tõhusalt olemasolevaid struktuurifonde, eriti Euroopa Sotsiaalfondi. Mitu riiki on paigutanud hiljuti peamiste haridus- ja koolituseesmärkide saavutamiseks ümber märkimisväärse koguses programmiperioodi 2007–2013 vahendeid. Ajavahemikus 2014–2020 tuleb vahendeid veelgi koondada ja määrata kindlaks eelisvaldkonnad, et säilitada haridusse investeerimine ja vastav taristu. Riikidevahelisi algatusi nendes valdkondades toetab liikuvust, koostööd ja poliitilist tuge käsitlevate meetmetega ka 2014.–2020. aastaks kavandatud programm „Erasmus kõigile”.

## **Partnerlus**

<sup>23</sup> OECD 2012. aasta haridusülevaade.

<sup>24</sup> OECD väljaanne *Education Today* (29. juuni 2012).

<sup>25</sup> Eurydice'i 2012. aasta uuring, milles käsitletakse riiklike õppemakse ja toetussüsteeme 2011.–2012. aastal.

### ***Partnerlusega – kui seda aktiivselt toetada – võidakse luua platvorm „õigetele” oskustele keskendumiseks***

Avaliku ja erasektori asutuste partnerlus ei ole üksnes hariduse rahastamise allikas, vaid võimaldab ka vastastikku õppida, arendada üheskoos välja poliitikat ja seda rakendada. Partnerlus annab võimaluse töötada sihiteadlikul, uuenduslikul ja jätkusuutlikul viisil välja oskuste arendamise kavad ning kaasata isikud, kes on vahetult seotud konkreetsete oskuste pakkumise, rakendamise ja ajakohastamisega. Partnerlus võib ühendada eri poliitikavaldkonnad, hariduse ja koolituse allsektorid, avaliku ja erasektori osalejad ning eri valitsemistasandid<sup>26</sup>.

Hariduses ja koolituses tähendab tugevdatud partnerlusel põhinev käsitlusviis suuremat aktiivsust oskustega seotud strateegiate väljatöötamisel, mitte lihtsalt oskuste pakkumist. Selleks et partnerlus oleks jätkusuutlik, tuleb see üles ehitada selgetele eesmärkidele ja see peab olema poliitilise käsitlusviisi süstemaatiline osa. See peab hõlmama kõiki sidusrühmi, sealhulgas õpetajate organisatsioonide, sotsiaalpartnerite ja õpilaste esindajaid.

Partnerlus on edukuse põhitegur ka noortegarantii puhul (vt peatselt esitatav noorte tööhõive pakett). Haridus- ja koolitusasutused peavad tegema koos teiste sidusrühmadega ühiseid jõupingutusi, et seada sisse sellised ulatuslikud tegevuskavad.

ELi tasandil edendatakse partnerluse eri vorme. Teadmis- ja innovaaticogukondades, mida toetab Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut, saavad kokku haridus, teadus ja ettevõtlus, et arendada oskusi äärmiselt terviklikul viisil kooskõlas asjaomaste ettevõtjate vajaduste ja eesmärkidega. Teine näide, seekord valdkonnaspetsiifiline, on suur IKT-töökohtade koalitsioon. Koalitsioonis saavad kokku asjaomase tööstuse ja haridusvaldkonna esindajad, tööandjad ja valitsused, et leida lahendus oskuste puudusele IKT-sektoris.

Stiimulid partnerluse jaoks nähakse ette ka programmi „Erasmus kõigile” kavandatavas rahastamiskavas. Toetust antakse teadmüühendustele, et viia ellu ulatuslik kogum meetmeid, mis ergutavad jagama, vahetama ja edastama teavet kõrgharidusasutuste ja ettevõtete vahel. Nende eesmärk on soodustada tipptaseme saavutamist ja uuendustegevust ning luua uued, mitut valdkonda hõlmavad õppekavad, et edendada selliseid oskusi nagu ettevõtlikkus, konkreetsetes olukorras probleemide lahendamine ja loominguiline mõtlemine. Kutseharidus- ja -koolitusvaldkonnas eraldatakse õppekavade ja koolitusprogrammide väljatöötamiseks vahendeid valdkondlikele oskusühendustele, mis ühendavad koolitusasutusi, ettevõtteid ja kutseorganisatsioone. Sellistele teadmus- ja valdkondlikele oskusühendustele on suureks abiks sotsiaalpartnerite pidev töö selle nimel, et määrata kindlaks valdkonnaspetsiifiliste oskuste vajadused, tehes seda Euroopa valdkondlike nõuandekogude kaudu ka Euroopa tasandil.

### **3 LIIKMESRIIKIDE PEAMISED EESMÄRGID**

Kuna ülesanded, millega liikmesriigid silmitsi seisavad, on erinevad nii laadi kui ka vajaliku lahendamiskiiruse poolest, tuleb kasutada eri ajakavade alusel rakendatavaid erinevaid vahendeid ning vaja on ka haridus- ja ettevõtlusmaailma ühist tegutsemist. Püüdlused

<sup>26</sup> Liikmesriikide tavadega on võimalik tutvuda komisjoni talituste töödokumendis, milles käsitletakse partnerlust ja paindlikke võimalusi elukestvaks oskuste arendamiseks.

edendada asjakohaseid ja kvaliteetseid oskusi peavad käima käsikäes sihipäraste meetmetega, et muuta üleminek koolist tööle sujuvamaks, vähendada liikuvustõkkeid ja parandada tööturu toimimist, et noortel oleks töövõimalustele vabam juurdepääs.

Peatselt esitatava **noorte tööhõive paketi**ga kutsutakse liikmesriike üles suurendama jõupingutusi sellistes valdkondades nagu töökohas toimuv õpe, liikuvus ja praktikakohad ning edendama partnerlust (sh hariduses), et reageerida noortegarantiide rakendamise toetamisega viivitamata noorte tööhõivekriisile.

Euroopa Komisjon ärgitab kooskõlas 2012. aasta riigipõhistes soovitusetes esitatud meetmetega liikmesriike arendama haridusreforme, et võidelda noorte tööpuudusega ja edendada oskusi järgmiste ülesannete täitmise teel.

1. **Edendada kutsehariduses ja -koolituses tipptaset.** Põhiülesanded on töötada asjaomase riigi olukorrast lähtudes välja kvaliteetsed duaalsed kutseharidus- ja -koolitussüsteemid; viia kutseharidus- ja -koolituspoliitika kooskõlla piirkondlike/kohalike majanduse arendamise strateegiatega, pidades eeskätt silmas arukat spetsialiseerumist, mis võimaldab kasutada ka teisi haridusega seotud pakkumisi; töötada välja lühikese õppetsükli jooksul (2 aastat) omandatav kolmanda taseme haridus, keskendudes valdkondadele, kus on kindlaks tehtud oskuste puudujääk, eriti vajakajäämised IKT, tervise- ja keskkonnahoiu oskuste osas; tugevdada kohalikku, riiklikku ja rahvusvahelist partnerlust ning ettevõtete, eriti VKEde ja kutseharidust ja -koolitust pakkuvate asutuste võrgustikke.
2. **Parandada kõrge koolist väljalangemise riski ja väheste põhioskustega õppurite õpitulemusi.** Põhiülesanded on sisse seada kvaliteetne ja kättesaadav väikelaste haridus ja hooldus; tugevdada selliste põhioskuste omandamist nagu kirja- ja arvutusoskus ning põhiteadmised matemaatikast ja loodusteadustest; teha kõikides kooliastmetes varakult kindlaks õpilased, kelle õppeedukus on põhioskuste alal madal; pakkuda individuaalset toetust ja rakendada tõendus põhiseid strateegiaid, et vähendada koolist väljalangemist.
3. **Edendada selliste tööalast konkurentsivõimet suurendavate valdkonnaüleste oskuste pakkumist nagu ettevõtlikkus, digitaaloskused ja võõrkeeled.** Põhiülesanded on tagada, et valdkonnaüleste oskuste andmiseks võetakse meetmeid kõigis õppekavades alates hariduse varastest etappidest kuni kõrghariduseni, kasutades õpilasekeskseid pedagoogilisi käsitusviise, ning kavandada hindamisvahendid, mille abil saab hinnata tõhusalt pädevuse taset. Kõik noored peaksid kohustusliku koolihariduse lõppedes olema saanud vähemalt ühe praktilise ettevõtlusalase kogemuse.
4. **Vähendada väheste oskustega täiskasvanute arvu.** Põhiülesanded on kehtestada riiklikud eesmärgid ja strateegiad, suurendada ettevõtetele täiskasvanute koolitamiseks pakutavaid stiimuleid, valideerida väljaspool formaalharidust omandatud oskusi ja pädevusi ning luua juurdepääsupunktid (universaalteenistus), kuhu koondatakse sellised erinevad elukestva õppe teenused nagu valideerimine ja karjäärinõustamine, millega pakutakse õppijatele vastavalt vajadustele kohandatud individuaalset õpet.
5. **Suurendada IKT-põhise õppe kasutamist ja juurdepääsu kvaliteetsetele avatud õpikeskkondadele.** Põhiülesanded on ajakohastada koolide IKT-infrastruktuurid, toetada IKT-põhiseid õpetamis- ja hindamistavasid, edendada digitaalse infosisu kasutajate õiguste ja kohustuste läbipaistvust, luua avatud haridusvõimaluste kaudu omandatud oskuste ja pädevuste valideerimise ja tunnustamise mehhanismid ning toetada haridus- ja

koolitusasutusi, et nad saaksid kohandada oma ärimudeleid vastavalt tekkivatele avatud õpikeskkondadele.

- 6. Vaadata läbi ja muuta rangemaks kõigi õpetamisega seotud ametite (kõigi kooliastmete õpetajate, koolijuhtide, õpetajate koolitajate) kutsenõuded.** Põhiülesanded on vaadata läbi õpetajate formaalhariduse tõhusus ning selle akadeemiline ja pedagoogiline kvaliteet; võtta õpetajate värbamiseks, valimiseks, ametisse sisseelamiseks ja ametialaseks arendamiseks kasutusele sidusad ja piisavate vahenditega süsteemid, mis tuginevad igal õpetamiskarjääri etapil vajalikele selgelt kindlaks määratud pädevustele; suurendada õpetajate digitaalpädevust.

Nende reformide elluviimine ei õnnestu ilma hariduse rahastamise tõhustamiseta. Selle keerulise ülesande täitmiseks **kutsub komisjon liikmesriike üles algatama riiklikke arutelusid teemal, kuidas leida stabiilsuse ja tõhususe suurendamiseks jätkusuutlikud rahastamismehhanismid**, suunates samal ajal toetuse neile, kes on passiivsemad. Arutelude käigus tuleks eralist tähelepanu pöörata selliste kutsehariduse ja -koolituse ning täiskasvanuhariduse rahastamisskeemide väljatöötamisele, mida rahastatakse ühiselt avaliku sektori asutuste ja ettevõtete vahenditest ja individuaalsetest panustest (nt valdkonnapõhised koolitusfondid, koolitustasud jne) ning mis peaksid ligi meelitama suuri ettevõtteid ja VKEsid, et pakkuda töökohas toimuvat kutseharidust ja -koolitust.

#### **4. EUROOPA TASANDIL TOIMUV KOOSKÕLASTAMINE JA ÜLESANDED**

Ehkki vastutus ja ülesanne leida vahendid käesolevas teatises sedastatud küsimuste lahendamiseks lasub liikmesriikidel, nõuavad eesseisvad laiahaardelised reformid suuri ühiseid jõupingutusi nii ELilt kui ka liikmesriikidelt. ELi tasandil keskendutakse järgmistele **põhiülesannetele**.

- 1. Keskenduda rohkem riigipõhisele käsitusviisile ja toetada liikmesriike nende püüdlustes saavutada kindlaksmääratud eesmärgid:**

- jälgides järgmise Euroopa poolaasta raames iga liikmesriigi edusamme ning kasutades tulemusi 2013. aasta **riigipõhiste soovitude** ettevalmistamisel;
- tugevdades riikide jälgimisel kasutatavaid analüüsimeetodeid, milleks i) korraldatakse hariduse ja koolituse avatud koordineerimise meetodi raames korrapäraseid **vastastikuseid hindamisi**; ii) kasutatakse Euroopa Komisjoni ja OECD koostööraamistikku oskusi käsitleva poliitika valdkonnas. Selles raamistikus hakkab 2013. aasta sügisel tööle **avalik portaal hariduse ja oskuste internetipõhiseks hindamiseks**, mis võimaldab isikutel ja ettevõtetel võrrelda täiskasvanute pädevuste hindamise programmi meetodika abil oma oskusi teiste kasutajate oskustega; iii) kontrollitakse paremini haridus- ja koolituskriteeriumeid, sealhulgas **uued keeleoskuse sihttasemed**, mida on käsitletud põhjalikult komisjoni talituste töödokumendis keelte kohta.



2. **Kiirendada töökohas toimuva õppe täiustamist**, eelkõige seeläbi, et luuakse ELi tasandil liit praktikavõimaluste pakkumiseks (vt samuti peagi esitatavat noorte tööhõive paketti). Esimese sammuna toetab komisjon kutsehariduse ja -koolituse valdkonnas toimuvat Euroopa koostööd käsitlevat memorandumit, mis toob kokku arvukalt liimesriike, et võtta õppust edukatest käsitlusviisidest ja kavadest.
3. **Luu Euroopa oskuste ja kvalifikatsioonide piirkond**, et suurendada ELi läbipaistvus- ja tunnustamisvahendite ühtsust, mis võimaldab tunnustada oskusi ja kvalifikatsioone hõlpsasti ka piiriülevalt, võttes aluseks pideva hindamise ja rakendades õpitulemustele suunatud käsitlusviisi.
4. **Rahastada majanduskasvu soodustavat haridust**, et rohkem pühenduda oskuslikele ning täiendkoolitust ja ümberõpet läbivatele töötajatele:
  - jälgides meetmeid, mida võetakse liikmesriikides selleks, et seada esmatähtsaks majanduskasvu soodustavad kulutused ja töötada välja tõendipõhine raamistik, mille abil analüüsida avaliku sektori kulutuste tõhusust seoses hariduse ja koolituse kvaliteediga;
  - algatades asjaomaste sidusrühmadega ELi tasandil esmakordselt arutelu, milles käsitletakse eri haridus- ja koolitussektoritesse (kutsekoolitus, täiskasvanuharidus, kõrgharidus) investeerimisega kaasnevat kasu ja kulutuste tõhususe suurendamise viise;
  - uurides koos sotsiaalpartneritega ELi tasandil võimalusi, kuidas märkimisväärselt tõsta ettevõtetes töötavatele täiskasvanutele pakutava koolituse taset, et täiustada ja ajakohastada töötajate oskusi. See arutelu leiab aset pärast praegu toimuvate praktikavõimaluste kvaliteediraamistikku käsitlevate arutelude lõppemist, et oleks võimalik täielikult arvesse võtta käimasolevate arutelude tulemusi.
5. Analüüsida avatud õpikeskkondade ja IKT kättesaadavuse ja kasutamise suurendamiseks antava ELi toetuse mõju, määrates kindlaks avatud õpikeskkondade kvaliteedinäitajad ja sertifitseerimisprotsessid, töötades välja IKT-põhised õpetamistavad ja andes e-õppele Euroopa mõõtmel. Selle ettevalmistustööga sillutatakse tee **uuele Euroopa algatusele „Avatud haridusruum”**.
6. **Võtta ettevõtlusalast haridust edendavaid meetmeid**, sh avaldada 2013. aastal ettevõtlusalase hariduse kohta poliitilised suunised, luua koos OECDga ettevõtlusalast haridust pakkuvatele asutustele suunav raamistik ning töötada välja vahendid, et jälgida ettevõtlusalaste pädevuste arengut ja omandamist.
7. Edendada perioodiks 2014–2020 kavandatud programmi „Erasmus kõigile” ja programmi „Horisont 2020” abil **haridus-, ettevõtlus- ja teadusvaldkonna partnerlust**, näiteks teadmusühendusi, valdkondlike oskuste ühendusi ja Marie Skłodowska-Curie programmi raames võetavaid partnerlusmeetmeid, et viia haridus- ja koolitussüsteemid paremini vastavusse ettevõtete, eeskätt VKEde vajadustega.

## 5. JÄRELDUSED

Euroopa majandus saab hakata taas kasvama vaid suurema tootlikkuse ja heade kutseoskustega töötajate abil ning selle saavutamiseks on oluline reformida haridus- ja koolitussüsteeme. Käesoleva teatise ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokumentides esitatud riigipõhise analüüsi eesmärk on anda valitsustele, haridus- ja koolitusasutustele, õpetajatele, ettevõtetele ja ka teistele partneritele tõuge riikide olukorrast lähtuva reformi ühiseks elluviimiseks. Riigi tasandil kutsutakse liikmesriike üles esitama käesoleva dokumendi kohta rahvusparlamentide ja asjaomaste sidusrühmadega peetavate arutelude tulemusel oma tähelepanekud, et reformidega edasi liikuda.

Komisjon tagab, et majanduskasvu- ja tööhõive nimel haridusse ja oskustesse tehtud investeeringute tähtsus kajastub täiel määral Euroopa poolaasta tegevuses. Komisjon rakendab selliseid Euroopa dialoogiplatvorme nagu hariduse ja koolituse avatud koordineerimismeetod, kõrghariduse Bologna protsess ning kutsehariduse ja -koolituse Kopenhaageni protsess ning samuti rahastamisvahendeid, et rõhutada käesolevas teatises kindlaks määratud esmatähtsate ülesannete kiireloomulisust.